

Štev. (No.) 172.

Chicago, Ill., 27. decembra (December), 1910.

Leto (Vol.) V.

KONCEM LETA.

Kapitalisti delajo račune o profi-tu in zgubi. Preračunajo koli-ko so jim povzeli profit novi stro-ji in izkoriščanje človeške delav-ne sile. Komaj so zaključili bilan-co za minolo leto, že delajo pra-račun za prihodnje leto. Škrbno, pazno in hladnokrvno računajo, če bi se ne dal s popolnejšimi stroji in pomnoženim izkoriščanjem člo-veške delavne sile zvišati profit. Mirno je njih sree, jasne so njih oči, kedar delajo račune o profitu za minolo leto in preračune za bodoče leto.

V minolem letu so drvili preko kupov delavskih mrličev za pro-fitem, v bodočem bodo divjali preko katakomb delavskih mrli-čev, da jim ne ubeži zlato tele, njih Bog — profit. Kedar kapita-list dela račune in preračune o profitu, je njegovo sree iz kamna. Ne bje in ne tole, radi tega mu tudi vest ne očita hudodelstev in zločinov, ki jih je izvršil v mino-lem letu nad delavci in katere na-merava izvršiti v bodočem letu. Njemu se dozdeva, da je nekaj naravnega ali pa božja volja, če delavci umirajo na industrielnem bojnem polju, da raste in se mno-ži njemu profit.

Letošnje leto je bilo sploh stra-hovito za delavce. Brzovaj je po-ročal skozi celo leto o katastro-fah s strahovitim učinkom, ki so se završile križem sveta zavoljo profita. In koncem leta se še mno-žijo kupi delavskih mrličev. Nad tristo premogarjev na Angleškem, 29 požarnih brambocev v Chica-gi, 25 v Philadelphiji, so večje ne-sreče v zadnjem mesecu. Ali od vsepovsod pa prihajajo še poročila o manjših nezgodah na železni-čah, parnikih, v rudnikih, plav-žih in tvornicah, pri katerih je z-gubilo od 1 do 10 delavcev živ-ljenje.

Ali nezgode niso edino gorje za delavce v minolem in bodočem letu.

Po širnem svetu štrajka naj-manj stotisoč delavcev za boljše življenske razmere. Že v Chicagi jih je 45 tisoč na štrajku. Gladni so delavci, gladni in slabo obleče-ni so njih otroci in žene.

Na stotine delavcev je pa izvrši-lo samomor, ker vsled nadproduk-cije niso mogli dobiti dela in so bili po kapitalistih obsojeni kot nepotrebni delavci na počasno smrt lakote. Končali so sami sebi življenje, da so si skrajšali muke.

To je na kratko povedana us-oja delavcev za minolo leto v spo-lnem. A iste muke in trpljenje ča-kajo delavce v prihodnjem letu, ker živimo v kapitalistični člove-ški družbi, v kateri velja več pro-fit kot človeško življenje.

Tega gorja za delavce pa niso zakrivali le kapitalisti. Sodeležni teh zločinov so tudi vsi mlačni in nezavedni delavci. Nezavedni de-lavci niso sploh pri nobeni delav-ski organizaciji in ne čitajo delav-skih časnikov, podučnih in dobrih knjig. Mlačni delavci tudi niso pri delavski organizaciji. Ločijo se pa le toliko od prvih, da v go-stilni izjavljajo ponosno: "Mi smo tudi socialisti. 'Proletarec' je dober list."

Če jih pa slučajno navzoč socia-list vpraša: Zakaj se ne vpišete v socialistično organizacijo.

Tedaj pa ponosno odgovorijo: "Storil sem več za socializem, kot vsi organizirani socialisti. Ali v socialističen klub ne grem, ker 'jaz' sem pravi socialist."

Taki so mlačni. V besedah veli-kani, v dejanju pa slabotni prtili-kavei, ki so le za cokoljio sociali-stičnemu gibanju.

Prihaja novo leto! Zavedni de-lavci pozabimo, da so mlačni in nezbrizni delavci sokrivi, da dan-danes kapitalisti morijo delavce, njih žene in otroke zavoljo pro-fita. Odpustimo jim in skušajmo v prihodnjem letu pridobiti jih za socialistično organizacijo.

Na grobu delavskih žrtev molo-hu — profitu obljubimo, da v bo-dočem letu izvršimo vse, kar je v naših skromnih močeh, da brez-brižne in mlačne tovariše privede-mo v gospodarsko in politično de-lavsko organizacijo.

Ob novem letu opozarjamo vse sotrudnike in dopisovalce v "Pro-letarec" in opominjamo samih se-be: "V kritikah bodimo pravični. Ločimo vedno stvar od o sebe. Ne pobijajmo oseb, marveč kritiziraj-mo le dejanja, ako škodijo delav-cem."

V zadnjem letu se je v tem ozi-ru obrnilo na boljše. Za prihod-nje leto pa upamo, da bo "Prole-tarec" s tega stališča dosegel naj-višjo moralno stopnjo, da bodo za-kletli lista primorani spoštovati ga.

Ob novem letu želimo vsem slo-venskim delavcem, ki delajo za osvoboditve delavcev iz kapitali-stične sužnosti, srečno novo leto. Ali ne želimo ga v buržoaznem smislu, ker to ni bilo žaljenje za delavce.

Želimo, da bi bili tako srečni pri probujanju nezavednih in mla-čnih tovarišev, da bi se organizi-rane delavske čete početvorile, da bi tem preje napočilo srečno in veselo novo leto za vse ljudi, ki zdihujejo danes v kapitalističnih sponah in okovih.

Srečno novo leto vsem bojev-nikom za strmoglavljenje kapita-listične človeške družbe v kateri kraljuje krivica in profit, da bi vaše agitatorično delo imelo velik in vektoren uspeh.

Srečno novo leto!

Uredništvo in upravnštvo.

Delavsko gibanje.

Štrajki.

— Chikaški krojači nadaljujejo boj. Kako dolgo bodo vzdržali in kakšen bo izid štrajka, je še ne-mogoče povedati. Odvisno je vse od solidarnosti ostalega delavst-va. Podpora v denarju prihaja še vedno prilično dobro od vseh strani, tako da je za silo pomagano najpotrebnejšim štrajkarjem. In krojaške firme so se zdaj lotile zadnjega sredstva, da ugonobijo štrajk. Zanetiti hočejo proti štraj-karjem javno mržnjo; odvrtiti simpatije občinstva od njih. V ta namen širijo v kapitalističnih dnevnih lažnjiva poročila, da se štrajkarji prepirajo med seboj, da je večina njih za Bussejevo mirovno pogodbo, da se trumoma vračajo nazaj na delo. Dalje poro-čajo lažnjive kapitalistične cunje, da je trop štrajkarjev okradel ne-ko prodajalno, da so ubili enega voznika, sploh podvreči hočejo štrajkarjem vse zločine, ki so se izvršili zadnje dni v Chicagu — in čudno je, da še ne rečejo, da so štrajkarji zakrivali fatalni po-žar v klavnicah! Podlo in bestial-no je, kar že počenjajo kapitali-sti! — Sodišče je zadnje dni o-prostilo okrog trideset štrajkar-jev, kateri so bili po policiji obdol-ženi "izgredov." Dokazi so bili za nič. Pod enako obtožbo je še čez 400 drugih štrajkarjev.

— Na Istmu pri gradnji pa-namskega prekopa preti general-ni štrajk vladnih delavcev.

— 32.000 strojevodij na 61 tih zapadnih železnih se pogaja za večjo plačo z železniškimi družba-mi. Ako zadnje ne ugodijo zahte-vi prvih, je štrajk neizogiben. Zvezni komisar za delo Charles P. Neill posreduje.

Brezposelnost.

Kapitalistično časopisje poro-ča, da namerava Illinois Steel Co. po Novem letu začasno zapreti ve-čji del svojih tvornic in plavžev v South Chicagu. "Popravljali" bodo plavže. Okrog 10.000 delav-cov bo prizadetih.

Zvišanje plače.

Organizirani livarji peči, katerih organizacija v Zed državah šteje

nad 30.000 članov, dobe 5% zvi-šanja plače.

Lewis propadel.

Kakor kažejo neuradna poročila iz več distriktov premogarske organizacije United Mine Wor-kers of America, ktere člani zdaj glasujejo za nove uradnike, bo dosedanj predsednik in zopetni kandidat Lewis propadel. Njegov protikandidat White ima samo v šestih distriktih 48.000 glasov ve-čine (v illinoiskem distriktu 28.000.)

Gompers zahteva preiskavo.

Samuel Gompers, predsednik American Federation of Labor, zahteva od governorja v Penn-sylvaniji, da uvede preiskavo v irwinskem okolju premoga, kjer so premogarji že devet mesece na štrajku. Preiskava naj dožene, kje je krivda, da se operatorji ne morajo pogajati s štrajkarji.

Razno z delavskega polja.

— Na Japonskem je vpislenih v tvornicah 700.000 žensk, med temi 70.000 deklic med 10 in 14 letom.

— Na Angleškem je 966.300 ru-darjev.

— Površina premogovega polja v Illinoisu meri 27.456.000 akrov.

— Unije v Bostonu zahtevajo municipalno perilnico.

— Organizacija pekov v San Franciscu namerava ustanoviti kooperativno pekarijo.

— V Lafayette, Colo., je šest-najst štrajkujočih premogarjev obsojenih na leto zapora zaradi "žaljenja sodišča," ker se niso o-zirali na "injunction", ki je bil izdan v svrhu protekeje skebov.

Fedorenko prost!

Canadsko sodišče v Winipegu, Man., je končno upoštevalo silni protest delavstva v Zed. državah in Canadi. Sava Fedorenko je bil zadnji teden oproščen na podlagi razsodbe sodnika Meyersa, ki se glasi, da "dokazi" predloženi po ruski vladi so brez temelja in da Fedorenko se je pregrešil v Ru-siji le s tem, ker je bil politični nasprotnik carja, kar se pa v Ameriki ne smatra za noben zlo-čin. "Očka" car je torej doživel v Ameriki že četrto blamažo — Pouren, Rudovici, Wencelov in se-daj Fedorenko —; ali se bo še upal?

GIBANJE KAPITALA.

— Skupna svota dividende a-meriških korporacij, ki se izpla-ča meseca januarja, bo znašala po zanesljivem poročilu 325 mili-onov dolarjev. (Pa da kapitalisti dobro ne "delijo!")

— Jeklarski kralj Schwab je nakupil obširna zemljišča z želez-no rudó v Venezueli (centralna Amerika) in od zvezne vlade za-hteva, da mu zagotovi protekcijo da se ne bodo Venezuelčani vti-kali v njegovo posestvo. Schwab izjavlja, da bo dobava rude v Ve-nezueli zelo po ceni; stroški od tone rude, nakopane in pripelja-ne noter v Philadelphijo, bodo k večjemu \$1. (Tu se vidi, kako do-bro bo Schwab plačeval rudarje v Venezueli!)

— United States Steel Corpora-tion (jeklarski trust) je razdelila zadnji teden \$2.700.000 med "zve-ste" in "zaslužne" delavce kot božično darilo. International Har-vester Co. (trust za poljedelske stroje) je tudi "podarila" nad pol miliona dolarjev "zvestim" delavcem. (Oba trusta sta letos naredila do sto milijonov dolarjev profita, zatorej lahko vržeta par drobtinice delavcem nazaj, kar sta iz njih izsesala, da bodo še bolj "pridni"!)

ŽRTVE INDUSTRIJE.

Leta 1908 je bilo v industriji (obrtinji) v edZ. državah ubitih in poškodovanih 616.295 oseb. — V Rusko-Japonski vojni pa mr-tvih in ranjenih 325.000 mož.

Naročajte karte - naročilnice! Koliko na' vam jih pošljemo?

Splošen pregled.

— Z novim letom prične poslo-vati v Zdr. drž. tudi poštno hra-nilnični urad. Pošno hranilnične urade bodo nastanili za poskušnjo in le v industrielnih krajih, kjer živi mnogo inozemskih delavcev, ki pošiljajo denar večinoma v Ev-ro-po. Med drugimi mestibodo do-bila tudi naslednja poštne hranil-nične urade: Pekin, Ill., Prin-ceton, Ind., Decorah, Ia., Pitts-burg, Kans., Houghton, Mich., Bemidji, Minn., Carthage, Mo., Nebraska City, Neb., Wapeton, N. D. Ashtabula, O., Guymon, Okla., Dubois, Pa., Deadwood, S. D. Manitoba, Wis.

Želeti je v interesu ameriškega ljudstva, da nastanejo poštne hranilnične urade povsod. Žalo-stne skušnje dokazujejo, koliko je varen denar v nekaterih pri-vatnih bankah. Že marsikateri de-lavec je zgubil svoje deset ali več letne prihranke čez noč. Delavcu ni pomagano, če zapro bankirja, ko je težko zasluženi denar fuč.

— Slovenski delavci in obrtni-ki! Priskrbite si državljanske pa-pirje. To ni le vaša politična dol-žnost, marveč jih morate preskr-beti v interesu svoje družine, kar dokazujejo naslednja dogodka:

Lojze Heimüller je bival sedem let v Chicagi. Predno se je vrnil v staro domovino je lastoval svo-jo pekarno. V Chicagi je pustil ženo in otroka, ko je odpotoval na obisk. Sedaj se je vrnil. Ali naselniška oblast mu ne dovoli odpotovati k ženi in otroku v Chi-cago, ker so zdravniki izjavili, da ima jetiko. Heimüller je proti odloku naselniške vlade vložil priziv v Washington.

Tudi Benedikt Bonner je doži-vel, da naselniška oblast ne po-zna nobene milosti. Bival je 21. let v ameriški republiki in sedaj spoznal, da je naredil neumnost, ker ni postal državljan.

Vrnil se je v spremstvu svoje žene in 6 letnega otroka. A ker je na ladiji ponesrečila njegova žena, so poslali celo družino na Ellis Island, na otok žalosti in trpljenja. Bonner je tudi vložil priziv.

Nativisti vsako leto kličejo po strožjih naselniških in naturali-zacijskih zakonih. Omejiti hočejo naseljevanje in otežkočiti postati državljan. To so tehtni vzroki, da si vsakdo priskrbi državljansko pravo, ki ima pravico do njega.

Knjižico, kako se postane ame-riški državljan, je dobili v slo-venskem jeziku pri John Petriču, tajniku slov. soc. organizacije v Ameriki. Naslov se glasi: John Petrič 2708 S. Lawndale Ave, Chicago, Ill.

Knjižica stane s poštnino 16 ct.

— Kdor živi z duhom časa, mo-ra pripadati k eni ali drugi stran-ki in imeti mora svoja načela. Isto velja tudi za časnike.

Najslabši časniki so, ki hočejo ustreči vsem. Danes so za delav-ce, jutri za kapitaliste, ali napa-dajo vero, drugi dan jo pa pri-poročajo. Taki časniki so brez na-čel, njih lastnikom gre le za to, da iztisnejo kolikor največ de-narja iz občinstva. Taki brezna-čelni časniki tudi ne zastopajo in-tereso občinstva, ki jih čita.

Vsaki tepec lahko razume, da ne more nihče vstreči vsem.

Kdor pa zastopa načela ima tu-di nasprotnike. Ali malo jih je danes, ki znajo stvar ločiti od osebe. Iz stvarnega nasprotstva postanejo osebni nasprotniki.

Po našem mnenju pa le zelne-te glave nimajo nasprotnikov. Ako so dobre, se jih sne, če so pa sla-be, se jih vrže na gnoj, da segni-jejo. Vrl človek in dober časnik pa zastopata načela in nista kot bilka na vodi, ki se nagneta, ka-mor potegne veter, zategadel ima-ta tudi nasprotnike.

— Minoli teden so zaplenili v sveti Rusiji dobroproznat časnik "Riječ". Urednike so obtožili raz-žaljenja veličanstva. To "srednje-veško hudodelstvo" so izvršili, ker je list prinesel obširno poročilo o govoru poslanca Puriškeviča ob priliki interpelacije zavoljo su-rovega ravnanja s političnimi ka-znenci. Puriškeveč je baje v svo-jem govoru navel izreke nekega dijaka: Čas je narediti konec sa-trapom krvavega Nikolaja 2. V Rusiji kaznujejo žaljenje veli-čanstva s težko ječo do osmih let ali pa s progonom v Sibirijo.

Vzlie konstituciji so v Rusiji še predpotopne razmere.

— Nemška vlada, ki pleše na piščalko napolnbaznega Viljema št. 2, je izvršila veliko nerodnost. Vlada to sedaj uvideva in se u-mika na celi črti. Na željo nem-škega cesarja in kapitalistov je obdolžila socialiste, da so ob ča-su štrajka v Moabitu zakrivali krva-ve izgrēde. S to obdolžitvijo je vlada hotela zajeziti "rdeči po-plav". Ali sredstvo ni vleklo, pri-neslo je vladi le blamažo in poraz.

Z velikim reklamnim bobnom napovedana sodnijska obravnava je za vlado najhujši udarec. Pri-ča za pričo je izpovedala pred so-diščem, da so policaji kot divji Huni naskočili mirne ljudi, jih sekali in ubadali s sabljami, ne da bi kdo povicoval policaje. V svo-ji podivjanosti so napadli celo štiri angleške in ameriške časnike poročevalce. Sploh so nastopili kot pravi tolovaji. Časnikarski poročevalci so sedeli, ko so jih naskočili s sabljami.

Nemška vlada je skuhalo kašo, pri prihodnjih volitvah jo bo pa tudi morala snesti.

— Socialistični mestni svet v Milwaukee je na delu. Mestni svet bo poslal viskonzijski posta-vodajni zbornici spomenico, v ka-teri priporoča postavodajni zbor-nici, da sprejme zakone, ki daje-jo mestu samoupravo in dovolijo, da preidejo taka podjetja v ob-činsko last, za katere so glasovali volilci, da naj se poobehijo.

Mestni komitej za zakone pri-poroča 26 resolucij in naroča me-stnemu pravnemu zastopniku, da jih izdela kot zakonske predloge za postavodajno zbornico. Ker je že 13 resolucij sprejetih, jih bo z novimi 40, ki jih bo mestni svet odposlal postavodajni zbornici.

V resolucijah se zahteva štiri mestne bolnice, med temi eno za porodnice. Nadalje sme mesto po-obiniti vsako privatno podjetje, ako so volilci glasovali, da naj preide v občinsko last. V drugi resoluciji se zopet zahteva, da se mestni upravi dovoli nakupiti zemljišča, na katerih bo mestó gradilo moderne hiše in jih odda-lo delavcem za nizko ceno. Na-dalje se zahteva gradnja mestne klavnice, hladilnice in dovoljenje, da smejo mestni vodovodni mon-terji izvrševati dela tudi za pri-vatne osebe.

Našteli bi lahko še več korist-nih zahtev za ljudstvo. Pa menda zadostuje vsaj za "Hrvatskega Radnika" na Gornjem jezeru in njegove urednike, ki ne lažejo in obrekujejo socialiste na Franco-skem, marveč v Ameriki.

Ako pa nam uredniki "Hrvat-skega Radnika" nočejo verjeti, tedaj jim svetujemo, da enega iz uredniškega štaba pošljejo v Mil-waukee, da se lastnoočno prepri-ča, da je "Hrvatski Radnik" la-gal debelo, ko je ponatisnil v an-gleščini gorostasno klerikalno laž: "Six Months of Socialism."

Da, da gospodine uredniče! Lahko je v časniku lagati o socia-listih, a težko je spremeniti laž v resnico.

Podpirajte socialistično časo-pisje! Naročajte, čitajte in širite "Proletarce"! Priporočajte Hrvat-skim delavcem "Radniško Strašo".

SLAVNOSTNA IZDAJA.

Delo je končano. Marljivi so-drugi so storili svoje, list je že na potu v tiskarski stroj in prihodnji teden bo petletniška slavnostna izdaja "Proletarca" v vaših ro-kah. Jedino, kar vam še preosta-ja, je, poskrbeti, da pride list v roke vsakega slovenskega delav-ca, katerega sploh morete dobiti.

Dobro ste se obnesli, sodrugi! Skoro boljše kot smo se nadejali. Ob tem času ko to pišemo — 23. decembra — znaša število ekstra naročenih iztisov 4500. V teh par dneh, kolikor je še časa, bo to število brez dvoma poskočilo nad pet tisoč, tako da se bo petletniška izdaja gotovo tiskala ne dosti manj kot v 7000 iztisih. To je re-kord kakoršnega še ni dosegel ni-ti jeden sloveski časopis v Ameri-ki. Rekord, ki pokazuje, kaj lah-ko vse dosežemo in storimo, ako hočemo v resnici delati za našo stvar.

Največ iztisov, po jeden tisoč, so do danes naročili sodrugi v Clevelandu in chikaški klub. Ne-broj posameznih sodrugov iz vseh krajev Amerike je naročilo od 10 do 50 iztisov. Društva S. N. P. J. so naročila po 50 do 100 in še več iztisov. Dobro so se obnesli tudi ostali slovenski socialistični klubi.

Ako sodrugi izvršijo sedaj — kakor smo rekli — tudi ostali del svoje dolžnosti, da izroče vsak iz-tis te izdaje v roke potrebnemu čitatelju, storjen bo drugi veli-kanski napredek in na rezultat bomo lahko ponosni. Naprej so-drugi! Naprej za socializem!

KAPITALISTIČNI UMORI.

— Zadnji sredo se je pripetila strašna eksplozija v Pretoria -premogokopu v Leighu na Angle-škem. Nad 300 premogarjev je za-sutih in nade ni, da bi bil kateri otet smrti. Takoj po eksploziji se je vnel gorljiv material v rovu in jama se je spremenila v belo-ognjen plavž.

— Dne 19. dec so eksplodirali plini v Middleton -premogokopu v W. Virginiji. Trije premogarji so mrtvi in dva nevarno ožgana. — Enajst oseb je izgubilo živ-ljenje ob misteriozni razstrelbi na kolodvoru New York Central železnice 19. t. m. Del poslopja se je podrl in domneva se, da je pov-zročil razstrelbo dinamit, katerega je bil poln vagon na kolodvoru.

— Zadnji četrtek je divjal gro-zni požar v chikaških klavnicah, kateri je zahteval 26 človeških žrtev. Zgorelo oziroma ubitih, ko je padla stena gorečega poslopja nanje, je 26 ognjegasev, med nji-mi tudi načelnik chikaške požar-ne brambe James Horan. Čez tri-deset ognjegasev je pa bolj ali manj pobitih in ožganih. Ogenj je nastal v Morrisovi klavnici in jo popolnoma razdejal. Nesreča bi se bila lahko preprečila, da ni manjkalo vodne sile. Toda, kakor izjavljajo ostali ognjegasevi, vod-ni pritisek je bil tako slab in sploh vse privatne gasilne napra-ve v klavnicah so tako zaniker-ne, da je vzel 36 ur časa, pred-no so ogenj omejili. Roparski me-sarski trust, kateri ima že nebroj hudodelstev na vesti je torej ho-tel, da je tudi četa ognjegasev darovala zanj svoja življenja.

— V Cincinnati, O., se je ne-davno tega delavce John Draga mrtev zgrudil pri delu v tvornici. Uničilo ga je težko delo. — "The Light" v San Antonio, Tex., po-roča, da ima neki tamošnji bo-gatin psa, kateri nosi ovratnico po-suto z diamanti in na njegove ime (pasje namreč!) je gospodar vložil več tisoč dolarjev v ban-ko! — Nek drugi milijonar je tudi tako zblaznel, da je na svo-jega psa prepisal 2560 akrov zem-ljišča!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Oglašje po dogovoru. Pri spremembi tirnice je poleg novega naznaka tudi STARO naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilce Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podlipiec, President; John Petrich, Secretary; Frank Janošić, Treasurer.

Subscription Rates: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

TABLIČARJEM.

Piše Drskar.

Kder je zasledoval zadnjih 15 let boje na Kranjskem za ulične napise in tablice na križi potih, ta bo imel že nekaj pojma o tabličarjih. Te vrste ljudi je vzgojila liberalna krlita, ki sicer zametava delavski razredni boj — delavsko razredno zavest, pa prav pridno goji razred "tabličarjev". Za Kranjsko, ki je mala dežela, ni to nič nenavadnega, če postanejo tablice glavni gospodarski in politični predmet javnega življenja — v častništvu, na javnih shodih in sploh sestankih. Te organizacije je treba, če se hoče, da se dobi take tablice, da odgovarjajo ljudem, ki jih čitajo. V tem, da se ljudje semtertje organizirajo da dobe svoje tablice, ne leži sicer še nič ironije; ironično in mizerno se sliši le stvar sama na sebi — ker se morajo ljudje za take reči organizirati in vzdrževati šolo "tabličarjev".

Je že res tisto, da je Kranjska na vtrijemskem teritoriju in da je stvar sama na sebi glede slov, tablice težavna; toda navedenja tablice vendar le niso toliko vredne, da bi se morala etablitirati stalna "liga tabličarjev", ki naj bi rogovilla po svetu s tablicami še potem, ko so se tablice že dosegle. To je obsojati. Obsojati pa je take reči tudi zato, ker se na posled kuga zanaša po izseljenjih tudi v druge kraje; kajti cel narod naposled vendar le ne more živeti v mestu, ki ima 7 ulic in svoje tablice. Ljudje se selijo; zlasti jih gre mnogo v Ameriko. V Ameriki je pa malo mest, ki bi imeli samo 7 ulic, ampak bogatih mest, kapitalističnih, polnih svetovnega in praktičnega življenja, — največkrat brez uličnih tablic, kjer se "ligarjem" ni treba prijavljati na boj za tablice, a imajo vendar svoje probleme in vti-se o napisih, o "tablicah" in malenkostih vsevrste, ki so jih prinesli seboj, kateri jih označujejo, da prihajajo iz dežele malih nalog, še manjših dejanj — a velikih fraz in "fulisne" sentimentalnosti.

Enim sicer to nebo razumljivo, eni bodo pa rekli, da to ni res; toda dokazi pričajo, da je to resnica.

Le vzemimo slučaj, ki izhaja iz nameravane gradnje sokolskega doma v Clevelandu. Tozadevni odbor, ki ima na skrbi, da se gradnja izvrši, in ki je brezdvomno pod vplivom "tabličarske lige", je sestavil nekeke okrožnice (ena teh je bila priobčena tudi v "Proletarcu"), v katerih se prosi podpore za gradnjo sokolskega doma. Načrt, za gradnjo sok. doma, sam na sebi res ni nič manj važen, kakor — recimo uprašanje o tablicah na Kranjskem; ironija in starokrajna šablona (karakteristika majhnih ljudi) leži le v načinu, kako bi dotični ljudje, ki en-tijo potrebo sok. doma, privabili ostale rojake, da bi jim pripomogli to izvesti. In to je obsojati! Kako napr. se slišita v okrožnici ta stavka: "Životarili smo v tujini, prepuščeni raznim nevarnostim. V tem bednem položaju so nas bratsko spejala razna društva pod svojo krila v obrambo proti "izneverjenju domovine..." To je očividni apel, povedan brez smisla, zato, da se odbor prikupi

"tistim društvam", ki sploh niso gojila kedar kaj takega; da se narod reši proti izneverjenju domovine. Takega društva v Ameriki ni — in ga sploh ni potreba! Amerika ni Avstrija; in zato diši to zelo po "ligi tabličarjev", če se na ta način apelira na narod za prispevke javnih naprav.

Ampak vse to je še vedno odpušno, ker vemo, da je odbor k temu gnala poskušnja patrijotične reklame, zajete v domači "svoj k svojimi" šoli — da se niso pozneje pokazali, da to mnenje vzdržujejo.

To so pokazali ob priliki, ko so skušali v "Clevelandu Ameriki" od 9. dec. povedati, kakšne pravice bo dalo dr. Sok. dom tistim društvam ali posameznikom, ki bodo prispevali za gradnjo doma.

Tam se pravi sledeče:

"Društvo Slovenski Sokol je po svojih skromnih močeh izdalo sledeče določbe in udobnosti namram dobrohotnim darovalcem. — Člani Slov. Sokola, ki darujejo svoto 50 dolarjev, se proglase na prvem obnem zboru častnim članom. Društva, ki podare 100 dol., imajo pravico voliti iz svoje sredine zastopnika, ki lahko dohaja k tozadevnim sejam. Ogleda si lahko vsak čas poslovanje, kaj potrebna nasvetuje; vendar nima pravice do glasovanja. Omenjena društva imajo nadalje prednost pri izbiranju dvorane ob priliki društvenih veselje. Posamezni rojak, ki daruje 100 dol., se imenuje pri prvem obnem zborovanju častno-podpornim članom Sokola. Glede udeleževanja sej imajo iste pravice ko zgoraj omenjeni. V slučaju smrti ga straži društvena častna straža. Njegovega pogreba se udeleži 8 bratov. Ime umrlega se zapiše na uradno desko in raz Sokolski dom se razvije društvena zastava žalostinka. Za trgovce in obrtnike zabeležimo še posej geslo "Svoj k svojim!"

To so dovoljenja, ki jih daje dr. Sokol prispevateljem.

Besede so resne.

Toda mar ne diši to po narodu, ki si je vzgojil razred "tabličarjev", "častnih članov", "parad", "zastav", malih nalog, malih odgovornosti a velikih fraz, sentimentalnosti in licemerstva? Kriveci so seveda na Kranjskem; ampak na tem ni nič izpremenjenega.

Nič ni torej čudnega, če tak narod, ki si stavi toliko malih in malenkostnih nalog, ne more uveljaviti svojega imena in da za veliko delo sploh nima posebne sposobnosti niti potrebe. In to je žalostno...

— Krpanje ekzistujočega, pomeni siromašnost bodočega.

— Vsaka oseba, ki gospodari drugega, je hinavska. — Thackerap.

— Visoka mesta v službi so podobna goram in nametom, do katerih priti je mogoče le plažeim živalim: kačam, kuščarjem in golazni sploh. — Necker.

— Nadvrednost se imenuje tisti del delavčevega proizvoda, za katerega delavec ne dobi plače, ampak gre v žep tistemu, ki je delavec nastavljal v delo, kot dobiček. Na kratko raztolmačeno: delavec je pridelal za gospodarja \$8 vrednosti, dobil je pa le \$2.—; nadvrednosti znaša torej \$6.00. Nadvrednost dobi vedno tisti, za katerega delavec delajo.

— Socijalizem hoče odpraviti nadvrednost na ta način, ker bo dobil vsak delavec polno vrednost svojega dela.

BLAZNI SISTEM.

— V Fresno, Calif., so policaji razgnali mirno zborujoče člane lokalne organizacije I. W. W. in jih večje število aretirali. Ko so delavce zaprli v celice, naperili so nanje brizgalno cev in jih polili z mrzlo vodo, da so bili do kože premočeni, naker so jih pustili čez noč — vse mokre — v celicah.

— "Kradel sem zato, da pridem v ječo kjer hom preskrbljen s hrano in pod streho za zimo." Tako je izjavil brezposlec Richard Alyard na policijski postaji v Chicagu zadnji petek, ko je ukradel kos mesa v bližnji mesnici. — Milionarka Emma Ladenburg v New Yorku je dovolila svoji 16 letni hčerki, da sme zapraviti na leto \$25.000; svota, s katero se lahko preživi pet delavcev celo leto.

Dopisi.

Morgan, Pa.

Cenjeni urednik!

V tukajšnjem premogovem okraju imamo zadnji čas velike spremembe. "Pitts Coal družba je baje zaprla premogokope za šest mesecev. Delajo le še v najslabših premogokopih omenjene družbe. Tudi v premogokopih drugih družb ni mnogo boljše. Največ prizadeti so premogarji v bližini naselbini Presto — Burdine, kjer dela mnogo slovenskih premogarjev. V tem malem okolišču je nad tri tisoč premogarjev brez dela. Marsikateri prizadeti tovariš in trpin je delal za Božič in Novo leto račun brez kremparja — kapitalistov. Nade in upi so šli, ker je ta volja kapitalistov.

Ali še bolj in huje so prizadeti naši tovariši, ki so na štrajku v Westmoreland okraju. Zima jih je zadela z novo ostroščjo. Nima jo tople obleke, ne denarja; da bi plačali doneske za podporna društva, v katerih so zavarovani za slučaj bolezni in nesreče.

Dolžnost vseh je, ki so v gospodarskem oziru močnejši, kot podpore vredni tovariši štrajkarji, da podpirajo po svojih skromnih močeh slednje.

Pred kratkim nas je obiskal štrajkar, ki ima sedem nedoraslih otrok, da mu pomagamo, kolikor je v naši moči. Zglašil se je pri slov. župniku v Presto, o katerem gre govoric, da je eden najboljših slov. duhovnikov v Ameriki, nadejajoč se zdatne podpore. In dobri župnik je dejal štrajkarju: "Kruha ste se preobedili, nikdar ne bodete zmagali. Predobro Vam je slo."

No, bleedi, upadli obrazi štrajkarjev ne pričajo, da so bili sploh kedar siti kruha, tekem njih življenja.

Kuharica je imela uesmiljenje ž njim: Dala mu je eno meseno klobaso, da jo nese sedmim, lačnim otrokom. Ker se pa župnik ni hotel dati osramotiti od "u-smiljene" kuharice, je pa svetoval štrajkujočemu tovarišu: "Pojdite v Sygan, tam so dobroščrni ljudje."

Kaj je hotel župnik s tem povedati, ko mu je znano, da je v Syganu čvrsta slov. socialistična organizacija? Najbrž je hotel reči: Med socialisti bodete našli še pravo krščansko ljubezen do svojega bližnika, katero nosijo danes pobožni in brumni verniki le na jeziku. Zategadel Vam svetujem, pojdite tje.

Kritike vreden je tudi sedanji okrajni predsednik premogarske unije Francis Feehan in njegovi pristaši, ki niso ne krop ne voda. Znano je, da je Feehan svojedobno pripovedoval, da je socialist. Vsaj svojo organizatorični talent si je razširil v socialistični stranki. Pozabil je na vse, ko je postal okrajni predsednik. Seznanil se je tudi z bogato nevesto, katero je poročil. Danes je dvorezni nož.

Ko ga je neki inteligentent človek vprašal na seji tukajšnje premogarske podružnice, kakšni vodja unijskih delavcev je, ko voli za repetirke — vinšestrovke, je Feehan po kratkem molku in v zadregi odgovoril, da voli za delavce. Vprašali bi ga bili lahko nadalje, če republikanska stranka zastopa koristi delavcev itd.

Vem, da bo kdo rekel: Že zopet zabavlja v "Proletarcu."

To ni zabavlja marveč odprta beseda. Kdor se druži s kapitalisti ali s stranko s kapitalističnimi načeli je nasprotnik delavcev in se dobrih delavcem le radi tega, da jih molze. To očitanje zadene vsakega, ki je nasprotnik delavske stranke, pa naj se piše kakor se hoče in zavzema kakršnokoli mesto v delavski gospodarski organizaciji.

Ali me umejete?

Salečan.

Franklin, Kans.

Cenjeni sodrug!

Dne 27. nov. smo imeli razvitje zastave, ki je last štirih društev K. K. P. društva sv. Barbare v Chicagu zadnji petek, ko je ukradel kos mesa v bližnji mesnici. — Milionarka Emma Ladenburg v New Yorku je dovolila svoji 16 letni hčerki, da sme zapraviti na leto \$25.000; svota, s katero se lahko preživi pet delavcev celo leto.

Slavnost je povsem zadovoljiva vse vdeležence. Ob tej priliki smo se spomnili tudi našega delavskega učitelja in zagovornika delavskih pravie obče priljubljenega lista "Proletarca." Darovali so v podporo:

Jos. Radelj 25 ct; Anton Čenič 15 ct; Johan Lekše 25 ct; Leo Karlinger 10 ct; Jakob Baloh 15 ct; Neimenovan 15 ct; J. Aržen 10 ct; Lovro Česnak 10 ct; Ivan Kočever 10 ct; Jakob Selak 10 ct; Mike Papež 25 ct.

Na tej veselici smo nabrali tudi lepo svoto za štrajkujoče tovariše, in smo jo odposlali na pristojno mesto.

Dne 30. nov. smo položili k večnemu počitku soprogo občepriljubljenega Franeta Starčiča. Zapuštila je tri nedorasle otročice. Bila je članica pri raznih podpornih društvih. Žalostnik je zapel del. sl. pevski zbor Orel.

Imeli smo tudi drugo nezgodo. Delovodja (superintendent) in drugi premogarski uradniki so se vozili z novo iznajdenim avtomobilom 45 milj na uro. Prevrnili so se v najhujši dirki. Trije so že umrli, superintendent je pa težko poškodovan.

Je že tako na svetu. Kapitalisti pošiljajo delavce na drugi svet, nekateri ljudje pa radovoljno hitijo tje z avtomobilsko hitrostjo.

Pozdrav vsem čitateljem "Proletarca".

Za socializem. Jos. Radelj.

Franklin, Conemaugh, Pa.

Cenjeni sodrug!

Novoletno je. Starošegarji in starokopitneži želijo drug drugemu srečno in veselo novo leto. Ob taki priliki se fraze, kar vsipajo iz ust, dasi možgani mislijo nekaj povsem drugega.

Veselo in srečno novo leto! Komu naj ga želimo? Mar delavcem, svojim tovarišem? Kapitalistično človeško družbo gledam in vidim tako, kakršna je; Delavec izsezan, izčrpan, katerega stražijo s kapitalističnimi zakoni in od nog do glave oboroženim vojaštvom in policijo, da ne postane človek, kateremu oznanjevalci raznih in mnogoštevilnih veroizpovedanj zastrupljajo možgane, da se ne zaveda, da ima iste pravice do življenja kot njegovi izkoriščevalci.

Mar naj želimo srečno in veselo novo leto kapitalistom, ki uživajo, kar pridelajo pridne delavske roke in zdravi možgani? Ne!

Dne 18. dec. t. l. je umrl rojaku Ivanu Turšiču sinček v starosti dveh let. Mrtvo truplo so odpeljali v hrvatsko, pa katoliško cerkev v Cambria City in postavili pred žrtvnik. Duhovnik je pa izjavil, da ne opravi mrtvaških obredov, dokler mu oče ne plača \$13.00. Oče je plačal.

Cerkev je v Ameriki svobodna, ločena je od države. Ameriška republika ne sili nikogar, da bi moral biti član kakšne cerkve, pa tudi za duhovnike raznih veroizpovedanj ne določa postavne štolnine. Vsak duhovnik lahko računa, kolikor mu drago.

Iz tega sledi: Žegni in blagoslovi so nepotrebni, če so odvisni od denarja. Kdor pa potrebuje žegne in blagoslove, naj jih plača.

Bog, kot vsemagamočni oče gotovo ne potrebuje denarja in darov od grešnih črvičkov, zemljanov. Če bi potreboval denar in darove jih v svoji vsemagamočnosti vstvari z eno besedo. Kot vsegavedni oče pa tudi ve za grehe vsakega posameznika, torej je neumnost skušati podkupiti Boga z darovi. Goljufa in podkupi se lahko le grešne in zmotljive ljudi na svetu. Vsegavedno bitje se pa ne more podkupiti in goljufati, ker že naprej ve za grešen namen človeka. Torej čemu žegni in blagoslovi?

S. Zabirc.

Kansas City, Kans.

Cenjeni urednik "Proletarca"!

V prigrbu vam pošiljam celoletno naročnino za naš delavski list, ki je v resnici šola za vsakega slovenskega delavca v Ameriki. ki hrepeni po znanju in svobodi iz gospodarskega suženstva.

Žal, da ne morem poročati o velikih vsehpih v naši naselbini. Tukajšnji delavci se vse preveč brigajo za malenkostne stvarce, zanemarjajo pa tisto, kar bi jim moralo biti prva stvar.

Kako so izpadle volitve v Kansasu, mi natanko ni znano; vem pa, da so delavci izvolili spet stare politikarje nazaj, ki služijo molohu kapitalizmu. Potrdili so spet sistem, ki jih dan na dan izkorišča. Seveda, to pot so zmaga-

li demokratije, tisti, ki so imeli sedem suhih let; prav to je pa vzrok, da bodo še bolj grabili in pritiskali delavca, kot republikane.

Glede dela je prav slabo, in ne svetujem nobenemu hoditi semkaj. Pa ne kaže nič bolje; celo slabše se obeta. Tudi drugače, v družabnem življenju tuk. rojakov so razmere zelo slabe. Nekaj so k temu krivi tudi popi. Pred nekaj časa je namreč neka Hrvatca povila otroka. Ker spada h kat. cerkvi, je šla župnika Krmpotiča prašat, če ga bo krstil, on jo je pa prašal, če ima \$15.00, ker jih pa žena ni imela, tudi župnik ni hotel otroka krstiti. (Op. ured: župnik je imel čisto prav. Kdo naj se pa zavzema za take ljudi, ki podpirajo take zavode. Župnik bi naredil zelo hvaležno delo, če bi ji zaračunal še več; drugače se ljudje itak ne bodo "zbrihtali.")

Hrvatca je nesla potem otroka v pravoslavno cerkev.

Tukaj imamo hrv. podporno društvo Jožefovo št. 34. N. H. Z. h kateri pripadam tudi jaz. Društvo je na katoliški podlagi, a ima tudi prevare katoliške vrste. Po navadi se dela tako, da kadar je kateri član bolan se mu utruga podpora. Pred dvema leti je prišel sem nek pop iz Sarajeva, in društvo je takoj zaključilo, da se mu da 50 dolarjev iz društvene blagajne.

Članom. se utrjuje bolniška podpora, popom se pa denar siplje v naročje. (Op. ured: pri kat. društvih je to v navadi; to ni protikatoliško. Nesammetno je le, če se človek s takimi ljudmi peča. Zakaj ne pustite društvo, saj je dovolj boljih?) Če bi napr. prišel človek s pametnim predlogom, naj bi se dalo kaj podpore socialističnemu listu, bi se jih pa kar kopa vzdignilo in bi metali naokrog vse vrste antekriste.)

Tako je pač v Kansas City, in s tem je za danes povedano vse. Konečno priporočilo, da bi si delavci naročili dobrih knjig, soc. časopisja, da bi čimprej prišli do prepričanja, da soc. stranka ni noben bau — bau, ampak da je ena najboljših strank na svetu; kajti le potom nje se bo osvobodilo vse človeštvo na zemlji, tako, da bomo postali vsi bratje in sestre velike svetovne družine.

S soc. pozdravom

Anton Rački.

Pripomba ured.: želim, da se večkrat oglasite s tamošnje naselbine. Mogoče se s tem razmere zboljšajo. Kritike vedre. — Pozdrav!

— Na ženitvanjskem trgu za hčerke ameriških trustjanov so sedaj avstrijski grofi, baroni in vitezi v modi. Cena avstrijskih grofovskih, baronskih in viteških grbov je precej visoka. A hčerke milijarderjev se kar trgajo in pulijo za nje.

Avstrijski meščanski listi se te spremembe na ženitvanjskem trgu zelo veselo, ker bodo avstrijski modrokrvni postopači prinesli nekaj sto milijonov dolarjev v podobiti dote v Avstrijo.

Ameriški milijarderji obdarujejo postopaške in lenuharske modrokrvne svake z milijoni, da poplačajo dolgove v hotelih, klubih, pri krojačih in čevljarjih.

Ameriška demokracija se seli v Evropo, v zadolžene gradove plemičev. Prihaja pa čimdalje bolj na kant povsod: tu in onkraj velike luže.

— Po poročilu klerikalnega "Domoljuba", ki izhaja v Ljubljani in obiskuje v stari domovini kmete vsaki teden enkrat, da ne pridejo k pameti, pričakuje dobro, verno in katoliško slovensko ljudstvo komaj, da umrje človek, ki ima par bornih stotakov pod palecem. V moravski dolini se je neki J. Gorjup, postaren mož malce ranil na prstu. Odšel je v Ljubljano v bolnišnico. Ali čez par dni so mu že pri treh cerkvah zvonili in že delili njegovo dedščino, češ, da je umrl, ker je bil star. Možiček pa ni hotel umreti na ljubo vernim, katoliškim in denarja lačnim dedičem, marveč se je vrnil čez dva dni, ko so verni sorodniki že izprosilij najlepši sedež v nebesih, zdrav in vesel domov.

Profitiral je le stari mož. Ljudje, ki imajo brezlično zvezo z nebesi, ki dobivajo vsaki dan br-

zojavna poročila od tam, pravi: Sedež je zagotovljen J. Gorjup, le dediči bodo morali čakati na dedščino v dolini solz.

— Po preračunu Bowery Mission" v New Yorku imamo v ameriški republiki trajno 4 milijona brezposlecev. Deloma brezposelnih pa imamo 9 milijonov. Od teh jih odpade na New York 15 odstotkov. Taka je prosperiteta pod žezlom republikanske stranke.

— Minoli teden se je prigodila grozna katastrofa v Hulton premogokopu na Angleškem. 330 premogarjev je zaprila eksplozija v premogokop. Po osemurnem silnem delu so rešili 15 živih. Na svitlo so prinesli tudi več mrtvecev, med njimi enajstletnega dečka.

Zopet za Božič na stoletne udov in sirot. In neumni ljudje trdijo, da je to božja volja. Ni božja volja in ne volja posameznega človeka. Tega je kriv kapitalistični gospodarski red, v katerem profitateljnost brezmejno evete.

— V Chicagi je bil ustreljen stavkokaz John Donnelly, 18 leten fant, ki je vozil drugim stavkokazom obleko krojaških vrtdk na dom. Ko se je z vozom na Milton Ave. blizal Chicago Ave, so naenkrat počili strelji. Kriveci so ušli.

Lastniki krojaških delavnic bodo skušali podtakniti ta umor štrajkarjem, dasi ni najmanjšega dokaza, da so štrajkarji streljali na njega.

V ameriški republiki smo doživeli, da so dali delodajalci zapaliti svoja podjetniška poslopja ali jih pa razdejati z dinamitom, da so potem podtaknili požig in dinamitarstvo štrajkujočim delavcem in tako vstvarili javno mnenje proti štrajkarjem.

Ako so kapitalisti zmožni požiga in dinamitarstva, zakaj bi enkrat ne najeli morilcev, ko opazajo, da je javno mnenje proti njim.

Do sedaj so bili umorjeni tekom krojaškega štrajka trije štrajkarji in še le en stavkokaz. Že ta fakt dokazuje jasno, katera stranka se rada posluži strelnega orožja.

Še neki drugi fakt je odločilen. Do danes ni policija našla še pri nobenem štrajkarju orožja, dasi jih je aretirala že na stotine. Naobratno so pa varuhi skebov in tudi nekateri skebje oboroženi z najmodernejšimi samokresi.

Mi priporočamo štrajkarjem, da se obnašajo mirno. Delodajalci čakajo le ugodne prilike, da bi naščuvali javnost proti njim.

POZOR SODRUGI AGITATORJI!

Jugoslovanska delavska tiskovna družba, ki izdaja "Proletarca", je izdala posebne naročilne karte (subscription cards) za naročanje lista. Pet takih kart se proda za \$6.00. Vsaka karta velja za celoletno naročnino na list "Proletarec". Opozorjamo sodruga lokalne zastopnike in agitatorje za naš list, da si vsak naroči po šest kart. Karte morajo biti pri upravi lista plačane v naprej, t. j. z naročbo je treba obenem poslati tudi denar. Zastopniki jih potem razpajo med rojaki, ki še nimajo našega lista.

Vse navodilo je tiskano na U. S. postkarti, kjer je že pripravljeno za izpisek naročnikovega naslova tako, da je treba potem kart samo vreči v poštni nabiralnik. Popust pri naročbi kart - naročnic, ki znaša, če se jih vzame pet \$1.50, je namenjen agitatorjem za eventualne stroške.

Zapomnite si: vsaka karta velja za celoletno naročnino na "Proletarca"!

Sodrugi! Pričakujemo, da se odzovete v polnem številu. Vsak zaveden sodrug, kateremu je "Proletarec" pri srcu, bo naročil pet kart. To je najlažji in najenostavnejši način, pridobiti nove naročnike. Mi smo pripravljeni izdajati list na osmih straneh kakor hitro imamo 2000 dobrih naročnikov. Od vas je torej odvisno, da se to čimprej zgodi.

Vzemite zalogo kart danes in jih imejte vedno pri sebi, kadar greste iz hiše. Karte so gotov denar za Vas in za "Proletarca", in sicer vedno.

Upravništvo.

Stranka

Zvrševalni odbor slovenske organizacije v Jugoslaviji, soc. zvezi:

John Petrić,
Jože Zavrtnik st.,
Frank Petrić.

Za narodni odbor:

Frank Podlipiec,
Mike Kastrun.

ZA LIST SRBSKIH SODRUGOV.

Zbiranje doneskov za srbski socialistični list, ki se ima osnovati začetkom januarja, se vrši kakor je razvideti iz "Radniške Straže", prav uspešno.

Tudi slovenski socialisti so dolžni, da se na sestankih spomnijo na list naših srbskih sodrugov. Vse prispevke je pošiljati na "Srbski odbor" 2350 Clyborn Ave., Chicago.

CHIKASKI KLUB NA DELU.

Slovenski socialistični klub št. 1 v Chicagu je bil na svoji zadnji redni seji 22. dec. kakor po navadi zelo delaven. Izvršil je mnogo važnega in koristnega dela kar se tiče organizacije in delavskega gibanja.

Ko je prišla na dnevni red petletniška izdaja "Proletarca", je bil jednoglasno sprejet sklep, da klub naroči

1000 iztisov

in pošlje vse do zadnjega v take naselbine, kjer je naše gibanje še bolj na slabih nogah. Par sto iztisov se bo poslalo tudi med štrajkarje v Westmoreland Co., Pa.

Klub se je tudi spomnil sodr. Warren, urednika "Appeal to Reason"-a, katerega po nedolžnem preganjanju kapitalistična justica. Predložena po sodr. Moleku bila je jednoglasno sprejeta sledeča

protestna resolucija:

"Člani slovenskega socialističnega kluba št. 1 v Chicagu, Ill., zbrani na svoji redni seji dne 22. dec. 1910 najogorčeneje protestirajo zoper nepravilno obsodbo, izrečeno nad sodr. Fred D. Warren, urednikom "Appeal to Reason"-a v Girardu, Kans., čigar jedini "zločin" je, da je razkril razredni karakter zvezine justice."

Sodr. Zavrtnik je na to predložil drugo protestno resolucijo zoper nameravani justični umor 26 tih japonskih sodrugov. Resolucija glasi:

"Slovenski socialistični klub št. 1 v Chicagu, Ill. se pridružuje grmečemu protestu zavednih delavcev vseh civiliziranih narodov zoper militaristično japonsko vladno, ki namerava ugonobiti na morišču šestindvajset naših sodrugov, kateri so izvršili jedini "zločin" s tem, da so širili med japonskim ljudstvom knjige velikih evropskih mislecev in filozofov in katerim je zabranjeno vsako zagovornišvo proti obdolžitvi izmišljenega zarotništva."

Obe resoluciji se prevedeta v angleški jezik in pošljeta angleškim socialističnim listom.

Za novi srbski list, kateri izide te dni, je klub dovolil \$5.00 podpore z obljubo, da bomo še dali če bo treba.

V prid štrajkarjem.

Na apel osrednjega tajnika sodr. Barnes, da bi chikaški sodrugi, katerim je možno, prevzeli v oskrbo otroke revnih štrajkačev, odzvalo se je brez pomisleka sedem oženjenih sodrugov v našem klubu, da prevzamejo vsak po enega otroka in skrb za njega dokler ne bo štrajk končan.

DELA VOI V LA SALLE POZORI!

Dne 31. dec. 1910 ob sedmi uri zvečer se vrši veselica jugoslov. soc. kluba št. 4 v prostorih sodr. V. Potiska. Vsacega zavednega sodruga dolžnost je, da pripelje ta večer vsaj po enega prijatelja na veselico.

Čisti dobiček je namenjen v povzdigo delavčeve izobrazbe, po našem klubu.

Na veselici bo igrala izvrstna godba, pa tudi duševnega razvedrila ne bo manjkalo.

Zatorej sodrugi na delo!

Tajnik soc. kl.

SOCIALISTIČNA ARMADA.

Sledeča tabela prikazuje število socialističnih glasov v Zedinjenih državah oddanih pri zadnjih kongresnih volitvah 8. novembra 1910 in obenem število glasov oddanih pri zadnjih predsedniških volitvah leta 1908. Primerjajte velikiki napredek naših glasov v kratki dobi dveh let. Glasovi so razdeljeni po državah.

	Leto 1910	L. 1908
Alabama	3,285	1,399
Arizona	3,000	1,912
Arkansas	9,149	6,287
California	47,802	28,509
Colorado	11,248	7,906
Connecticut	12,292	5,110
Delaware	556	246
Georgia	1,000	584
Florida	5,450	3,337
Illinois	49,423	34,711
Idaho	9,000	6,400
Indiana	19,632	13,476
Iowa	9,534	8,287
Kansas	18,879	14,847
Kentucky	6,487	4,185
Louisiana	4,000	2,583
Maine	2,300	1,758
Maryland	5,500	2,333
Massachusetts	13,500	10,779
Michigan	9,902	11,586
Minnesota	24,634	14,094
Mississippi	2,000	978
Missouri	19,873	15,398
Montana	5,184	5,855
Nebraska	6,285	3,524
Nevada	1,350	2,034
New Hampshire	2,000	1,299
New Jersey	11,506	10,253
New York	48,659	38,379
New Mexico	8,034	1,046
North Carolina	437	345
North Dakota	6,560	2,421
Ohio	60,637	33,815
Oklahoma	23,423	21,779
Oregon	8,043	1,334
Pennsylvania	59,148	33,913
Rhode Island	1,500	1,365
South Dakota	1,578	2,542
South Carolina	200	101
Tennessee	4,161	1,808
Texas	10,860	8,996
Utah	4,857	4,895
Washington	15,984	14,182
West Virginia	15,000	3,679
Wisconsin	39,515	28,146
Vermont	1,055	547
Virginia	500	255
Wyoming	2,155	2,486

Skupaj 688,621 423,887

Gornje številke, kar se tiče glasov oddanih pri zadnjih volitvah, pa še niso popolne, kajti iz mnogih držav — kjer je navedeno okroglo število se ni uradnih poročil o izidu volitev.

Po svetu.

Sledeče številke prikazujejo število socialističnih glasov oddanih pri zadnjih državnozborskih volitvah v raznih drugih državah. Obenem je navedeno število socialističnih poslancev izvoljenih v parlamente omenjenih držav.

	Glasovi	Poslanci
Nemčija	3,258,969	59
Anglija	342,196	32
Argentina	5,000	1
Avstrija	1,041,948	88
Belgija	492,210	42
Bolivia	(neznano)	1
Bolgarija	3,000	—
British Columbia	6,700	2
Chile	(neznano)	3
Danska	92,648	24
Španija	29,000	1
Finska	336,896	84
Francija	1,120,000	72
Nizozemska	82,494	7
Italija	338,885	44
Luxemburg	(?)	10
Norveška	45,000	11
Švedska	75,000	35

PROLETAREC

Srbija 30,000 1
Švica 100,000 7

Opomba: Nekatere številke se nanašajo še na predzadnje volitve v dotični državi, torej so stare. Število poznejših glasov, kakor tudi število zastopnikov, je v mnogih državah brez dvoma veliko večje. Manjka tudi poročilo iz Avstralije, Nove Zelandije in Rusije, kjer je število socialističnih glasov in zastopnikov poznejše čase zelo naraslo.

V PREVDAREK.

Slavnostna številka je izšla v sedem tisoč iztisih. S tem je "Proletarec" dosegel najvišjo izdajo med vsemi slovenskimi listi v Ameriki.

Ako še omenimo, da so bili vsi listi naročeni, tedaj je jasno, da je zanimanje med ameriškimi slovenskimi delavci ogromno in velikansko za socializem.

Vzlic tej velikanski izdaji, ki je redka prikazen v slovenskem časnikarstvu tuinonkraj oceana, ostanemo skromni, ker poznamo stopnjevalni razvoj v človeški družbi.

Ali sodrugi, delavci in tovariši naprej! Naprej z agitatoričnim delom, dokler ti tisoči ne postanejo redni naročniki "Proletarca". Saj gre za nas, za naše žene, našo dečo, za osvoboditev vseh delavcev — trpinov iz gospodarske kapitalistične sužnosti. Delavsko časopisje, ki je lastnina delavcev, je pa ono najboljšo orožje v boju med delom in kapitalom.

Vsem, ki ste prejeli slavnostno izdajo pa priporočamo: Ko ste prečitali ne vrzite jo proč. Oddajte jo svojim tovarišem ali jo pošlite svojim starišem, bratom, sestram, znancom ali prijateljem v staro domovino. Razširite jo, da jo bode čitalo vsaj 50 tisoč Slovencev.

Ste že obnovili naročnino "Proletarca"? Če jo še niste, storite to takoj, da se vam ne ustavi lista.

LISTU V PODORO.

Iz Eveletha, Minn.: Miha Poglavan 25c; ker se bo delal sl. dom, neimenovan 25c; ker je postal naš rojak "citizen", Jurij Cigareta 25c; ker je John Kostel slab naprednjak, neimenovan 25c; ker je Bilbon preednik Jos. Kaš 25c; ker so nezavedni Slovenci bežali iz hale 25c; ker bi se bile kmal stopnje podre, Matija Kaha 25c; ker se bo star font ženu 25c; ker je opazovalec cel čas stal v dvorani 25c.

Iz Kansas City, Kans.: Ker nevrjamem v pipe, Jeruej Ortes 25c; ker so milvaški soc. zvolili soc. v kongres Anton Štimac 25c; ker so me ločile v Alabami ogoljufali za \$85 Jos. Mohar 25c; ker samim soc. kuham Marija Rački 25c; ker so pravili ljudje o kraju, da je Amerika svobodna dežev J. Artes 10c; ker ga pijem A. Rački 25c; ker se ni bati "talenge" Jos. Snaj 25c. — Vsem iskrena hvala!

VPOSLENA HIŠA.

Baš sedaj se deli po dobroznamen izdelovalcu zdravilnega grenkega vina, Josip Trinerju, krasen stenski koledar za leto 1911. Koledar kaže na slikah njegovo poslopje od solidno izdelane kleti skozi krasne uradne sobe pa do laboratorijev.

Vsak oddelek te hiše je poln življenja in enerģije. Koledar je izdelan v raznih barvah in razni notranji kraji poslopja se točno razlikujejo.

En iztis tega koledarja se proti 10 ct. poštnine v poštinih znamkah, pošlje na vsak naslov.

Naslovite vašo zahtevo na Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KE JE? France Kodrič, doma blizu Ajdovščine. Eno leto je v Ameriki, pa še ni dal glasu od sebe.

Kdor vé za njegov naslov naj sporoči upravništvu "Proletarca", ali pa Ivanu Garbščeku Gorica (ob Soči) via Castello 13, Primorsko, Avstrija.

Njegovi znanci in sorodniki so zavoljo njega v skrbeh.

RAZLIKA V ZDRAVLILIH.

Človeško zdravje je vrednost biser, vreden vse naše pažnje. Namen naš je vsled tega, ohraniti ga, in v slučaju bolezni storiti vse, da si ga spet pridobimo. Blagohotne nasvete dobimo od raznih prijateljev in sosedov. Dodajmo še enega. Prepričaj se o vzrokih bolezni, in za kraj, kjer je bolečina, si izberi najboljše zdravilo, ki je izdelano znanstvenim potom v najboljšem in najčistejšem laboratoriju. V boleznih prebavljivih organov je samo ena izbira zdravil, to je Trinerjev ameriško zdravilno grenko vino, ki izpolni gornje zahteve in želje. Rabite ga takoj, ko gine tek, ko čutite trudnost, zaprtje, imate nepravilne glavoobole, živčenjem, nespote, bolečinam v križu, prehladom in revmatizmom. V lekarnah. Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Krasen stenski koledar dobite, če pošljete 10c. v pošt. znamkah.

Nove JESENSKE obleke

v vseh najnovejših
krojih in barvah

\$7.50 do \$25.00

"PRESTO"

najnovejši patentovan ovratnik.

Sukne

po krojih Kerseys, Vicunas, in Tweeds v vseh barvah za moške, dečke in otroke

\$6.50 do \$30.00

LAWDALE CLOTHING HOUSE
S.W. Corner 26th & Central Park Ave.

Rudolph Layer,
lastnik.

DOBRA, DOMAČA GOSTILNA v Clevelandu, Ohio

J. SVETE po domače pri ZALARJU
6120 St. Clair ave

toči vino, pivo in kranje prve vrste. Smeške prve kvalitete so na prodaj. Za mnogobrojen poset se priporoča rojakom v Clevelandu, pa potnikom Lastnik.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

Najpripravnejša in najcenejša parobrodna črta za Slovence in Hrvatce.

Regularna vožnja med New-Yorkom, Trstom in Reko.

Brzi poštni in novi parobrodi na dva vikajsa:

Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceania

Druge nove parnike, ki bodo vodili 19 milj na uro, gradijo. — Parniki odpeljujejo iz New Yorka ob sredo ob 1 popoldan in iz Trsta ob soboto ob 2 popoldan proti New Yorku. — Vsi parniki imajo brezplačni brozjav, električno razsvetljavo in so moderno urejeni. — Hrana je domača. — Mornarji in zdravniki govorijo slovensko in hrvatsko.

Za nadaljne informacije, cene in vozne listke obrnite se na naše zastopnike ali pa na:

PHELPS BROS. & CO.
Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York.

Skladišče

čevljev

za dame, moške in otroke

Domača tvrdka

Izdeluje nove čevlje po meri in prevzame vsa popravilna dela, spadajoča v čevljarstvo obrt!

Za obila naročila se priporoča al. obištvu

JOSIP JECMENJAK, lastnik

1831 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

NAJBOLJŠA KUHINJA!

Billiards, Pool Table, Prenosišča za potnike.

Jedi pripravljene po domače.

Odpri po dnevi in po noči.

P. Perič, 1412 W. 18. St., Chicago, Ill.

Slovenec in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico.

FRANK ZORNJAK,

1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajški tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,

1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

Sodrugi! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Stražo"!

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večje zalogo ur, verižic, posebnih in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.

Obiščite ga!

POZOR! POZOR!

IG. KUŠLIJAN

GOSTILNIČAR

229-1st Ave.,

Milwaukee, Wis.

Ima najbolje pijače in vedno pripravljen priprizek, po ameriških cenah. — Lokalni in potujoči rojaki — dobrodošli!

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Indravniska preiskava brezplačno — plačati je le zdravila, 1924-26 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 5 popol. Od 7 do 9 sveder. Isten Chicago živi bolniki naj pišejo slovenski.

Velika razprodaja!

Za \$85,000 blaga, oblek, sukenj, hlače in potrebščin za moške, moramo razprodati po tvornikih cenah najkasneje v 30 dneh, da naredimo prostor za spomladansko zalogo.

Razprodaja se začne 29. dec. 1910.

Nikar ne zamudite velike prilike, ki se vam nudi. Pridite prvi, da zberete najboljše blago, ki ga je dobili na zapadni strani mesta. Naša prodajalna je unijska.

1853-55 Blue Island Ave.

Ust. 1886

Chicago, Ill.

Slike za Božič

naj se preskrbe zdaj. Nikar ne čakajte predolgo.

Wilke

dobropoznanemu fotografu, ki izdeluje vsakovrstne in najfinejše

slike: otroke, družine, skupine, ženitve in društvene skupine.

Fotografira tudi zvečer po naročilu.

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE.

TELEFON CANAL 287.

USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po \$20, \$22, \$25.

Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.

Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.

V zalogi imamo tudi veliko zalogo srjaj, krav, jank, spodnjih hlač, opank, i. t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča **JURI MAMEK,** PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE

1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje mož v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Osdramim vsacega, kdo trpi na Varicocele, Stricture. Dalje osdravim nalezljivo zastrupljenje, živčne nezmožnosti, vodenico in boleznit tidoših se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili osdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov brezuspešno, da posedujejo le jaz edino sredstvo, s kterim zdravim vspesno.

Za neuspesno zdravljenje ni treba plačati — le za vspesno. Osdravim pozitivno želododno boleznit, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je boleznit.

Tajne moške bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti, slabost, zgrba kreposti, napor, zastrupljenje in zgrba voda. Pljučna, nadč. Bronchitit, srčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo.

Ženske bolezni v ozađu, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljeni in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline. — Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastoj. Govorimo slovansko.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST. CHICAGO

between Randolph and Lake Sts.

Uraduje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA

EKSPLOZIJA V RUDNIKU.

Dve sliki. Spisal Jože Zavertnik. Blisek, plamen proti nebu, kot bi se odprlo peklenško brezno — silen pok.

Prestrašeni hitijo inženirji in delavci k vhodu v jamo, iz katere se le minute dvigajo strupeni in goreči plini. Nihče ne more v jamo, eksplozija je zanesla požar prav tam, kjer rovi vodijo k glavnemu vhodu.

Iz premogarske naselbine že prihajajo ljudje. Močan in silen pok je bilo čuti v večmilijem okrožju. Prihaja vse križem. Majhni blede otroci, katerim je čitati na obrazih, da se nikdar najedo do sitga. Vmes korakajo siloviti starčki z vpognjenimi hrbti, veterani dela. Vmes so pomešane žene in dekleta, katerim je delo že v mladih letih vklesalo neizbrisna znamenja bede, truda in trpljenja v njih nekdanj cvetoče obraze. Vsi hitijo, nekateri mahajo z rokami, drugi vpijejo ali plaka-jo. Vsi drviijo . . . množica, ki ne ve, kaj hoče, kaj se je pravzaprav zvršilo globoko doli pod zemljo, kjer delajo očetje, bratje, sinovi in ženi.

Kot narasel gorski hudournik prihaja množica proti vhodu jame, kjer stojijo inženirji in delavci še preplašeni vsled večinka grozne neizgode in nezmožni za rešilno delo.

V množici se dvigajo pesti, čujejo se kletvine, jok in brezmišni kriki, katerega v tem divjem kaosu nihče ne razume. Čim bližje prihaja množica, tolikor bolj umeva, da se je pod zemljo zvršilo nekaj strašnega, groznega kar pripoveduje sree vsikdar, da si oči še ne gledajo nesreče v popolni nagoti.

Množica obkoli kot železen obroč vhod v jamo. "Prokleti psi, vi ste krivi, da ne bom videla več živega svojega sina," kriči ženska, v kateri očeh se prikazuje plamen blaznosti in kaže s prstom na mladega, plavalasega inženirja. "Reši mojega sopraga . . . kdo bo skrbel za petero otrok!" obupno vpije druga in drži krčevito nekega delavca za roko.

"Moj sin, moj sin," zopet plaka silovita starček, po vsem licu pa drvi potok solz.

V tem divjem kaosu skoči superintendent, star, izkušen rudarski inženir, pa mož jeklenege srca, ki pozna le koristi premogarske družbe in katerega vse črti in se boji, na voziček za premog in zapove z rezkim, hladnim glasom: "Umaknite se! Prostor za rešitelje!"

Nakrat je tiho vse. Beseda rešitelji vpliva čarodejno na razburkano množico. Vihar, obupni kliki, kletvine, jok . . . vse, vse poneha. Vsi zro v superintendenta kot človeka, ki poseduje čeznaravno moč.

"Kdo jih bo pa rešil?" se čuje sredi množice dvomljiv glas.

"Jaz" in naprej stopi mlad, plavalas inženir. Njemu se pridruži še petorica delavcev.

Zena, ki je kazala še preje na njega s prstom in ga nazivala prokletega psa, pade pred njim na kolena, ga prime za roko in jeclja: "Ah, ah, odpustite . . . odpustite. Nisem vam delala žalosti . . . ali materinsko srce . . . No, saj me razumete. Saj imate tudi vi mater."

Okoli usten mladega inženirja se pokažejo žalostne poteze. Vse in razume, kaj ga čaka doli pod zemljo.

Vspenjača z rešitelji zgine v gorečem prepadu, iz katerega prihajajo le za nekaj minut strupeni in goreči plini. Žene, dekleta, siloviti starčki in otroci pa čakajo rešiteljev in svojecev . . . čakajo, da se vrnejo.

Demoni globoko doli pod zemljo pa ne izpušče žrtev . . . Držijo jih v smrtnem objemu!

Na bulevardu, v hotelu za milijonarje žarijo vse bolnice in žarnice. Visoka stavba! Dviga se nad 300 čevljev nad zemeljsko površino in ima osemnajst nadstropij. V dvoranah, spalnicah, hodnikih, sploh povsod največja razkošnost. Pri zgradbi hotela za razpisnike in razkošnike, se je vzbilo nad dvajset delavcev, kakih sto je padlo svoje zdrave ude. Ali milijonarje ta malenkost ne moti v njih veselju, razuzdanem življenju, uživanju, razkošnosti in razsipnosti.

Včeraj se je vršil občen zbor delničarjev premogarske družbe. Dvajset od sto dividend je zaključil in priznal zbor delničarjev. Petdeset tisoč dolarjev plače vsakemu vodju družbe so sklenili delničarji, ker je letos tako masten profit.

Danes pa imajo delničarji in vodje družbe banket. Dvorana je okrašena, na odru svira godba na lok in na njem nastopajo operne pevke v draguljih in bisirih, ki dobivajo za en nastop po tisoč in več dolarjev. Obrazi delničarjev so zadovoljni. Lep profit . . . natakariji jim nosijo na mizo lukuljke jedila, vmes pa pokajo buteljke šampanjca. Vrstijo se napitnice, puhle, brezmišne govorance, v katerih ni zrna globlje misli.

"Vsi so židane volje . . . Na srebrnem krožniku prinese natakarij brzojavko in jo izroči predsedniku družbe. "Eksplozija v premogokopu. Tristo jih je ostalo v jami," čita glasno predsednik.

Nastane molk . . . "Ah, ah, če se je premog vnel," je nosiljal koncem mize debeluhast delničar, "bo pa drugo leto slaba dividenda."

"Profit, profit je fuč," je ponavljal drugi.

"Ej, profit ni v nevarnosti," se je oglašil tretji. "Bomo pa premogajem znižali plače."

"Saj res, so se oglašili vsi nakrat v zboru. Plače je treba znižati. Delavci danes sploh prerazkošno živijo. Razvajeni so. Živeti hočejo kot mi, ki smo njih gospodarji in katerim se imajo zahvaliti, da jim dovolimo delati."

"Doli s plačami," se je oglašil zopet debeli delničar koncem mize skozi nos, ki je imel na tilniku tri gube.

"Ha, ha . . . doli s plačami," so ponavljali drugi delničarji in dvigali čaše šampanjca.

Nesrečnih žrtev pod zemljo, vdov, sirot, in starčkov se pa ni nihče spomnil.

SAVIČEV PESIMIZEM.

Hrastovi Tonki je bilo devetnajst let. Stanovala je pri neki teti v mestu; staršev ni imela. Teta ni bila siromašna, toda jako sitna je bila in Tonka ni imela pri njej nič kaj posebno dobrega. In stric se sploh ni zmenil za njo. Kar je deklet dobilo, si je pravzaprav pošteno zaslužilo, kajti v hiši je Tonka delala, kakor bi bila najeta. Šivala je, vezla, likala perilo, pisala tetina pisma. Ko je po smrti svoje matere prišla v to mesto, je bila v štirinajstem letu. Dotlej je bila v zavodu za meškanje dekleta, a ker ji starši niso zapustili premoženja, je teta hotela, naj postane šivilja ali pa modistka. Tonki je bilo to jako žal, ker se je rada učila. Ali ni mogla oporekati. Dve leti se je res hodila učiti za modistko. Tudi takaj je bila jako pridna, vendar ni mogla pozabiti svoje želje, da bi prišla zopet v šolo. Nepronehoma je mislila, kako bi izvršila ta svoj namen. Dekle je imelo za čudo železno voljo in v dveh letih je dosegla svoj cilj.

V tem času se je izučila svoje obrti. Obenem si je pa tudi prihranila malo vsotico. Teta ji je dajala vsak dan nekoliko novčičev za južino. To je bilo od neznanja zapuščine Tonkine matere. raznašati je morala gotove klobuke in včasih je dobila zato kakšno desetico. Zadnje mesece je delala tudi čez uro, kadar je bilo mnogo naročil in "madama" ji je dajala malo odškodnino zato. Vse to je prihranila. Koncem drugega leta jo je "madama" opustila, a nagovarjala jo je, naj ostane pri njej kakor pomočnica, kajti Tonka je imela jako fin okus za ženske klobuke in gospe je dobro vedela, da bi mnogo pridobila z njo. No, deklet je hotelo sedaj izvesti, o čemer je sanjalo ves čas, kar je bilo izstopilo iz šole.

Prav tedaj je bila ustanovljena višja dekliška šola. Tonka ni imela več miru. Obljubila je madami, da ji bo pomagala, kolikor ji bo dopuščal čas in modistka je bila zadovoljna. Teto je pa vprašala, ali ji je ljubše, da ji plača stanovanje in hrano, ali da ji pomaga v domačnosti? Teta je mrmrala

nekaj o muhah mladih deklet, pa je videla, da ne vse proti Tonkini volji, je dejala, da se ne da tako osramotiti, da bi jemala denar od dekleta.

In tako je šla Tonka zopet v šolo. Po dnevi je v prostih urah pomagala doma; po noči je delala za modistko, a vendar je bila v šoli vedno med prvimi.

Ne more se reči, da je bila izredna krasotica, vsekako pa je bila lepa deklica, kateri je zdravje in veselje gledalo iz modrih, velikih sijajnih oči.

To je bilo tisto deklet, ki je tako odločno obsojalo pesimizem.

Savič je drugi dan prinesel pisanko v šolo in jih vrnil dekletom. Najprvo je hotel takoj izprašati Tonko, ali zdela se mu je neumestno, da bi storil to v šoli. Potem pa zopet ni vedel, kdaj bi bil primeren čas zato. Na ulici je vendar ne more pričakati. V šoli je ne more zadržavati. A bilo mu je, kakor bi moral govoriti z njo.

V šoli jo je dobro pogledal. Iz teh oči je sijala nenavadna prostodušnost in njemu je bilo, kakor bi se pregrešil, ako ji ne bi povedal resnice. Bolje, da jo izvede sedaj, nego da živi v fanastičnih iluzijah, pa pade potem naenkrat iz oblakov na trdo zemljo, kakor se je zgodilo njemu.

Sicer ne ve prav, zakaj se briga prav za njo. Opraviti ima z mnogimi optimisti, a vsakemu pušča njegove domišljije, ker se je davno prepričal, da ne doseže ničesar s svojimi teoretičnimi dokazi. Že davno se drži načela, da je najbolje, ako prepuščamo ljudi same sebi; praktični dokazi življenja jih morajo izpreobrniti. In Zakaj naj radi Tonke dela izjemo?

Eh, no. Je že tako. Rad bi jo poučil; ali kje naj dobi priložnost za to?

Dolgo je premišljeval, a ni našel nobene prave poti.

Tedaj mu je slučaj prišel nasproti.

Nekoč je šel po ulici in brez namena se je ustavil pred prodajalnico ženskih klobukov. Med oknom je videl klobuk s čudnimi okraški. Tudi moda se je polastila umetniške secesije in ta klobuk je bil uprav secesionističen. Bilo je na njem res nekaj umetniškega. Zato se je zagledal vanj. Med tem pride pa Tonka iz štacune in sreča bila je obema mila.

NADPOROČNIK ČEČ.

Vsak ki ga je poznal, je imel v njem drugačno mnenje. Nekateri so dejali kar po domače, da je trapast, drugi pa so menili, da je zvit in prekanjen.

Naj že bo prvo ali drugo, resnica je, da je bil gospod Čeč nekdanji nadporočnik. Kako je dospel do te časti, je zagometna stvar. No, takrat je namreč bilo, ko so služili naši fantje cesarja tako dolgo, da so bili sposobni samo še za beraško palico. Drugačni časi so bili in zato je verjetno, da se je povzpela gospod Čeč do nadporočnika. Danes nosi že osmi križ, a vendar se še z veseljem spominja istih časov, posebno ob kupici vina. Zgovoren je možakar in nič ga bolj ne razveseli — ako ga kdo pozove:

"Gospod nadporočnik!" Potem pa se prične na dolgo in široko čudna zgodovina njegove smešne mladosti, ki se konča vedno navdušeno:

"Tako je bilo, sakramokra! Junaki smo bili, danes pa smo mahudre, da me je sram, ako pogledam po sebi in se spomnim, svoje nekdanje prevzvišene časti! Živio, Radecki!"

Nekoč, ko je bil že čez mero

adko ginjen", sem ga povprašal, kaj je bilo vzrok, da ni ostal še dalje pri vojakih.

Sivi možakar me pogleda z nekim topim nasmehom in se obliže po redkobrkati zgornji ustnici nato pa mi odvrne:

"I, kako ste vendar čudaki! Premoder sem bil, pa so me odpustili, vrag jih vzemi! Danes bi moral biti že general ali pa še kaj več! Rdeče porto bi nosil in polne prsi zasluženih križcev, ampak, sakramokra, gobasta in na vse načine pohabljen je morala biti tista zvezda, pod katero sem se rodil! Naj bo z duše v vica! Torej vidite, nesrečen sem bil zaradi svoje modrosti. Ko sem bil še navaden prostak, me je imel moj stotnik najraje. Debel je bil ta možakar, kakor sv. Tomaž Akvinski, kateremu so morali izrezati mizo v obsežnem kolobarju, da se je zamogel vsled preobilnega trebuška do jedi in pijače. No, moj stotnik je bil še vse huje! Bog mu daj vesela nebesa, trem konjem je zlomil hrbtišče. Zahreščalo je malo, ko je sedel nanj — res! — pa je sedel na tleh, na vsaki strani pa pol konja. Veliko škode je napravil regimentu, no, naposled so mu dali žrebec, kakršnega še nisem videl do tedaj. Velik je bil, bog pomagaj, ko je šel po ulici je gledal brez težave skozi okna v prvo nadstropje. Kadar pa je dirjal, se je tresla zemlja, kakor se pravi v tisti pesmi:

"Cel svet se je tresu, k' je Jezus križ nesu!"

No, tistega ni polomil, ampak bolje bi bilo, da bi ga, ker vsi vojaki so imeli z njim težavo. Naposled sem ga dobil v varstvo jaz in kmalu sem ga naučil vojaške spokornosti. Treščil sem ga parkrat s kolom čez butico, da se je zverina kar upognil in kmalu je pozabil na vse spolne muhe. Da vse to mojemu stotniku še ni bilo dovolj, sem mu vedno moral pomagati tudi na konja. In pomislite, tako nečloveško pezo spravljati na tako velikanskega žrebea. Menda sta tehtala oba jednako!

Nekoč je bil zbran na dvorišču ves polk z generalom vred. Vsi častniki so bili že na konjih, samo naš stotnik je še žalostno oziral na visoko žrebčevo hrbtišče. Vedel sem, da zopet pokliče mene, in resnično!

"Dobro mi pomagajte, saj vidite, kako se posmehuje in muza general," mi je šepnil in stisnil v roko en cel dolar.

— Sakramokra — sem si mislil — sedaj je pa treba napeti vse moči.

Ampak bolje bi bilo, da sem jih samo polovico, ker zagnal sem debelušnega stotnika na konja s tako silo, da je telebnil na drugi strani na tla.

Dvakrat je brcnil in je postal hladen, drugi dan smo ga pokopali, Bog mu daj mir in pokoj; ako je še tako debel kakor nekdanj, morajo imeti v nebesih zanj poseben stol.

To je bilo prvo moje junaštvo in od takrat me je ljubil ves polk.

Tako sem se povzpental od stopnje do stopnje, vojske so bile in dobro sem se zadržal, postal sem nadporočnik in s samim Radeckim sem sva pila bratovščino. Takrat sem bil znan po celi deželi. Kamor sem prišel, so me slavili kot samega cesarja. Deklet sem imel toliko, da jih nisem več razločeval; včasih sem rekel Franeki Polonec, Polonec Micka, Micki Špelec. Pa kako bi se bil tudi vse zapomnil, ko sem jih imel več, nego pratika svetnic.

Ah, da! Takrat je bilo življenje, no, in upal sem, da postanem

kmalu stotnik. In nekega dne se je odločilo. Naš stotnik je nenadoma obolel, nadomešal sem ga torej, kot nadporočnik — jaz!

Lepo jutro je bilo. Moja stotnija je stala na dvorišču in vsak hip sem pričakoval generala. Vedel sem, da je tisti dan za mojo saržo odločilen in pogledal sem vsakega vojaka, ako je pri njem vse v redu. Pa ni bilo! Plašče so imeli zvite in uprtane nad telečjakom, pa tako nerodno in bunkasto, da me je bilo sram s takimi grbastimi vojaki mimo generala. Pregledal sem in videl, da so vzrok samo rokavi, ki so napravljali v zvitem plašču tako nesposobne bunke.

No, bistri fant sem bil in takoj sem si vedel pomoči.

"Pozor!" sem zakričal in vsa stotnija je stala z največjo pozornostjo. "Vsi v sobe nazaj in — odparajte rokave proč!"

Vojaki so se nekoliko spogledali, ampak povelje je povelje — in čez četrte ure so se vrnili s tako lepo zvitim plašči, da nikdar takega!

Sam general me je pohvalil in nato sem zasedel konja in odšli smo na vežbališče zunaj mesta. Veselje se mi je smejalo srce, da sem jo izvil tako premeteno — toda, nebo se je jelo oblačiti. Proti poldnevu so začele padati prve kaplje in polkovnik je zapovedal na moje veliko presenečenje, naj obleče ves polk plašče.

Gromska strela! Pridušil sem se na glas, ampak povelje je povelje: vojak se mora pokoriti.

"Torej oblecite plašče," sem zastokal mojim vojakom, ki so stali kakor panani. Že jih je ostro gledal general, ampak še bolj široko je pogledal hip pozneje, ko so stali moji vojaki v plaščih — brez rokavov.

Godba je zaigrala in polk se je jel pomikati proti mestu.

Koliko je bilo po ulici smeha, tega vam ne morem povedati. Moja stotnija je korakala prva in tisti dn se ni govorilo o drugem, kakor o nadporočniku Čeču.

Najprej sem sklenil, da se ustrelim, potem pa sem se premislil. Odpustili so me, ker sem bil premoder, naj bo, za duše v vica! Živio, Radecki!"

Tako je končal! Čet historijo o svojem življenju.

"G."

F. Jansky

zaloga
zlatnine
ur in
veržice

F. Jansky,
3704 W. 26th St.,
Chicago, Ill.

Ako želite dobre čevlje

po zmerni ceni, se oglašite pri

Frank Dedek-u

3840 W. 26th St., Chicago, Ill.

Vse pritožbe

glede uredništva in upravnistva naj se pošiljajo direktno predsedniku "Jugoslav. del. tisk. družbe" Franku Podlipcu. 604 N. Curtis, Chicago, Ill.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u,

714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Stara navada je zdraviti revmatizem, trganje po udih, neuralgijo, zvinjenje itd. z Dr. Richterjevim "Pain Expeller". Pravi Pain Expeller se dobi tudi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica in se spozna po varstveni znamki s sidrom. Pri kupovanju je treba na to paziti.

Domača kuhinja in kavarna

prve vrste je pri

Matildi Žitković,

1805 So. Center Ave., Chicago, Ill.

PRVA SLOVENSKA

Vinarna in Gostilna v Kaliforniji,

kjer se toli dobra vina in importirano pilsensko pivo. Prodaja vina na galone in na drobno.

Ant. Schnabl,

cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill.

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepice, čevljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN

1643 Blue Island Avenue.

CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglašite se pri njem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo do pisnice.

A. R. Belmont, cvetilčar

ima v zalogi vse vrste svežih in umetnih cvetic

Zaloga las in kit

3706 W. 26th St., blizu Lawndale ul.

TELEFON LAWDALE 487.

Angleščina

brez učitelja! Slovensko Angleška Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA,

538 W. 145 St., New York, N. Y.

Največja zaloga slov. knjig.

Pišite po cenik!

POZOR! POZOR!

JOHN HROVAT,

Hrvatsko-slovenski brivec se priporoča jugoslovanom za mnogo-brojen obisk.

Brivnica prvega razreda.

1707 S. Center ave., CHICAGO.

POZOR! SLOVENCI! POZOR!

SALOON

s modernim kerličičem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijake smodka. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.

Postrežba točna in isbema.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

1625 So. Centre Ave. Chicago

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun

NA 113 MILLWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS.

Telefon 1199.

POZOR!

Podpisani naznanjam rojkom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na

825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro wisko.

Se priporoča

John Mladič

2236 So. Wood St. Chicago

Leopold Saltiel

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadevah.

Auto Phone 6085.

Office Phone Main 3085

Residence Phone Irving 4170

URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK

Severozap. ogel Randolph

in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan Road

Valentin Potisek

GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill.

Tudi vse gostilni podrejene pijače inse priporoča rojakom na običajni ceni

DR. "PAIN-EXPELLER"

RICHTER'S

Najboljše sredstvo proti boleim, revmatizmu, ohromeli hrbtenici in enaki težavam je DR. RICHTERJEV PAIN-EXPELLER.

Bolčine ozdravi takoj, zmanjša vnetje in mehčuje in olajša boleče dele. Drgnite se z njim zvečer in jutraj; drgnite se dobro, da preide